

Konstföreningar och olika möjligheter till utställningsersättning

Under en längre tid har jag funderat på varför man som random person kan bilda en konstförening och öppna ett galleri där man blir garanterad från Sveriges Konstföreningar att konstnären blir ersatt (så länge konstnären uppfyller satta krav). Om däremot ett gäng utbildade konstnärer startar konstförening och galleri, får man varken ersättning eller medlemskap i Sveriges Konstföreningar på grund av att man har ett inträdeskrav i sin förening.

Hej Jennifer,

För att kunna bli medlem i Sveriges Konstföreningar krävs att den sökande föreningen är öppen för alla på en ort, en arbetsplats eller liknande. I förhoppningen om att lindra din tydligt avläsbara irritation ska jag erbjuda min tolkning om varför Sveriges Konstföreningar satt upp inträdeskriteriet om öppet medlemskap. Sveriges Konstföreningar bildades 1973 och verkar för att konstföreningarna ska vara en viktig del av det svenska kulturlivet. Konstbildning är en av huvuduppgifterna. Konstbildning arbetar för att konsten ska göras tillgänglig för alla – vilket i och för sig inte innebär att ett medlemskap behöver vara öppet för alla.

Förutom [Sveriges Konstföreningar](#) är det Konstfrämjandet som använder begreppet konstbildning som en grundsten för sin verksamhet. Ordet har i dag fått en negativ klang förknippat med pensionärer i studiecirkel och konstlotterier. Konstbildning står inte högt på den intellektualiserade samtidskonstens arena. Detta är en föråldrad bild som bygger på fördomar. I dag anordnas seminarier, utbildningar och utställningar under konstbildningens paraply. Och den ledande motivationen, som hela tiden måste framgå, är att konstbildningsrörelsen verkar för att samtidskonsten ska nå ut till hela landet. Öppenhet är viktigt.

Konstfrämjandet driver just nu ett projekt där skribenter, konstkritiker och konstnärer bjuds in för att skriva en text kring frågan ["Vad är konstbildning för dig?"](#) Här skriver Mathias Jansson, konstkritiker och webbredaktör på Sveriges Konstföreningar:

"Man måste komma ihåg när man pratar om konstbildning att det i grunden handlar om människor som vill lära sig mer om konst och engagera sig i nätverk eller föreningar för att fördjupa sina kunskaper (...) Ett arbete som ofta sker på ideell basis, med små medel men med ett stort engagemang och ett stort intresse för konst. För konstbildningens styrka är att den växer underifrån och inte ovanifrån."

Är det inte så att en konstförening som består av enbart högutbildade konstnärer karaktäriseras av sin professionalism gentemot konsten? Grunna över detta ett tag. Sedan kan du fundera över om ett medlemskap Sveriges Konstföreningar ligger i linje med de värderingar som motiverar en konstförening uppbyggd av högutbildade konstnärer.

Det du skriver i frågan är dock information som jag inte känt till och för att bäst vara till hjälp har jag kontrollerat all fakta. Mitt första steg har varit att kolla igenom all skriven information på Sveriges Konstföreningars hemsida. Jag läser sidan med det lovande namnet "Starta en konstförening – Allt du behöver veta för att komma igång", jag läser "Om oss", jag läser igenom deras stadgar och mer därtill. Jag läser och läser igen. Jag läser en tredje gång. Ingenstans kan jag hitta något om att en ansluten konstförening inte får ha inträdeskrav. Däremot läser jag:

"Alla konstföreningar vars ändamål är att väcka, underhålla och utbreda intresset för och kunskapen om konst kan ansluta sig till Sveriges Konstföreningar."

Som nästa steg har jag därför kontaktat Susanne Olsson, ekonom och handläggare av utställningsersättning vid Sveriges Konstföreningar. Hon bekräftar det du beskriver:

"För att kunna bli medlem i Sveriges Konstföreningar krävs att den sökande föreningen är en ideell förening, att föreningen är öppen för alla på en ort, en arbetsplats eller liknande samt att föreningen arbetar för att väcka intresse för att utbreda kunskap om konst och kultur."

Hur ska du känna till dessa krav om de inte står tydligt utskrivna? Susanne Olsson menar att det är något de alltid upplyser om då de får frågor om medlemskap. Jag har framfört min kritik av detta. Tack vare din fråga ska nu Sveriges Konstföreningar se till att deras invals-kriterium – om att föreningen ska vara öppen för alla – ska finnas lättillgängligt på hemsidan.

I din fråga tar du specifikt upp utställningsersättning. Detta är en av många [medlemsförmåner](#) Sveriges Konstföreningar erbjuder. Intressant i sammanhanget är att en ansluten konstförening som önskar söka utställningsersättning, enbart kan göra detta om den utställande konstnären fullgjort högre konstnärlig utbildning eller uppfyller ett antal uppsatta krav som visar på konstnärlig yrkesverksamhet. Till deras försvar kan nämnas att pengarna kommer från [Kulturrådet](#) och att Sveriges Konstföreningar beslutat om sina kriterier i enlighet med detta. Kanske finns här något att fundera över: Sveriges Konstföreningar stödjer de föreningar som är öppna för alla konstentusiaster. Blir konstföreningen ansluten till Sveriges Konstföreningar kan den enbart söka utställningsersättning till professionellt verksamma konstnärer. En ansluten konstförening skulle kunna använda samma upplägg. Den är öppen för alla, men enbart de som visar på professionell verksamhet får vara en del av galleriverksamheten. Upplägget låter lite fult och jag skulle aldrig drömma om att föreslå det om det inte var något som Sveriges Konstföreningar redan tillämpade.

En konstförening som inte uppfyller kraven för att ansöka om medlemskap i Sveriges Konstföreningar ska inte ge upp i sin strävan att betala sina utställande konstnärer. Konstföreningar kan exempelvis vända sig direkt till Kulturrådet. Här lämnas bidrag till [utställningsarrangörer inom bild- och formområdet](#) som driver sin verksamhet utan vinstsyfte. Ett bidrag beviljas inte för mer än 12 månader i taget och stöd till utställningsersättning för utställande konstnärer söks som en del av verksamhetsbidraget:

"Kulturrådet kommer i redovisningen av bidraget att särskilt följa upp att utställda konstnärer mottar ersättning."

Kulturrådet delar även ut stöd till [främjandeorganisationer inom bild- och formområdet](#). Även här ska stöd till utställningsersättning för utställande konstnärer sökas som en del av verksamhetsbidraget. Kulturrådets utgångspunkter för stödet är:

”att göra den samtida bild- och formkonsten tillgänglig för så många som möjligt i landet. Verksamhetsbidraget ska ge ökade möjligheter för konstnärligt utvecklingsarbete och samverkan mellan olika aktörer inom området. Verksamhet som syftar till att bild- och formkonstnärernas kompetens tas till vara och vidgas till nya områden prioriteras.”

Det finns med andra ord inte enbart en väg att vandra.

Lycka till,

Ida